

Kurucusu:
Dr. Mehmet Ali UZ
Yayın Kurulu:
Dr. Mehmet Ali UZ
Prof. Dr. Saim SAKAOĞLU
Hasan YAŞAR
Ahmet ÇELİK
Ali İŞİK
Av. Serdar CEYLAN

CİLT: 25 • SAYI: 2
21 Ekim 2026 Çarşamba

KADEMİK

Sayfalar

Merhaba

f /akademiksayfalar

www.merhabahaber.com

ÂŞIK ÖMER'E DAİR AZ BİLİNEMLER

Âşık Ömer; tıpkı büyük Karaca Oğlan gibi, Âşık Gevherî gibi 17. yüzyılın en önemli âşıklarındadır. Şiir zenginliği onlardadır, ilgi ve sevgi zenginliği de öyledir.

Bu üç âşığın sadece Ömer'in Konya ile bağı vardı, yazmalar öyle yazar, rivayetler öyle söyler. Biz Konyalılar da elbette sahip çıkarız. Biz, âşık edebiyatı konulu dergi özel sayılarında, ansiklopedilerde, bu alanla ilgili kitaplarda hep böyle dedik, böyle yazdık.

On yıldan fazla oluyor, Konya Ansiklopedisi'nin Âşık Ömer maddesinin yazılması bana önerildiği günlerde, bu işlerin baş yetkilisi ve sorumlusu olan Mehmet Ali Uz Bey'e şöyle demiştim:

"Konya'da bu âşıkla ilgilenen bir meslektaşımız var, onun da emeği geçti. Ona öneriniz."

Bu görüşümüz Sayın Uz tarafından kabul gördü ve konu Sayın Dr. Yavuz'a iletildi. Ancak

bu genç arkadaşımız Âşık Ömer maddesini yazmayı kabul etmemiş. Konu dönüp dolaşıp bize geldi ve biz de üzerimize düşeni yerine getirdik. Bu madde için ilgili ansiklopediye bakılabilir. Ancak madde özel belirlemelere göre son derece kısa olarak ele alınabilmiştir: Konya 2014, c. 1, 287-288.

Bu arada bir âşık edebiyatı araştırmacısı olarak değişik ortamlarda karşımıza çıkan diğer âşıklarla olduğu gibi, Âşık Ömer'le ilgili konuları da not ediyorduk. Konuya ilgi duyanların da dikkatle okuyup değerlendireceği bu notlarımızı sıra ile siz değerli okuyucularımıza sunmak istedik.

Prof. Dr. Saim
SAKAOĞLU

İLLE DE ÖĞRENCİ TEZLERİ...

Geçen yıllarda genel ağda dolaşırken bizim bölümün öğrencilerinin lisans tezleriyle ilgili uzunca bir liste gözüme ilişmişti. Değişik konularla ilgili

Merhaba
Akademik Sayfalar

olarak yapılan bitirme tezlerinden bazılarını not almıştım. Günü geldi, onlardan da ÂŞIK ÖMER ile ilgili olanlarını gözden geçirmek istedim. Bakalım bu tezleri hangi âşık edebiyatı mensubu hocalar yaptırmış, hangi öğrenciler ise hocalarına yardımcı olmuşlar. Öyle ya, konu âşık edebiyatı ile ilgili ana-bilim dalının hocalarının alanı... Tezi yönetenler ise, o dönemdeki unvanları ne idi, hatırlamıyorum, soyadları Karasoy ve Yavuz olan iki bölüm elemanımızın adıyla anılıyor. Hadi, Yavuz neyse de bu Karasoy adı da nereden çıkıverdi. Kendisi dilci, bu alanda hiçbir etkinliği yok gibi... Eee, sonuç? Belki ilerisi için yatırımdır, olabilir. Üzerinde çalışılan nüsha için şu bilgiyi verelim: Âşık Ömer Divanı İstanbul nüshası. Öğrencilerimiz tıpkı eski harfli dil metinlerimiz gibi, bu yazmada yer alan şiirleri yeni harflerimizle aktaracak ve hocalarına sunacaklar. Hocaları ne yapacaklar acaba? Elbette turşusunu kurmayacaklar!

Yakup Karasoy'un yönettiği tezler:

1. İsmail Almas, 2005, 1-58
2. Mehmet Akif Coşkun, 2004, 59-116
3. Bilge Karakuş, 2004, 117-174
4. Gurbet Dikmen, 2004, 175-232
5. Dilek Çay, 2004, 233-288
6. Yasin Kılıç, 2004, 289-346
7. Hatice Özcan, 2005
8. Anıl Uslu, 2004

9. Serpil Oğuzhan, 2004
10. Seden Ünal, 2006

Orhan Yavuz'un yönettiği tezler

1. Sevde Çelik, 2004, 347-404
2. Mustafa Karataş, 2004, 405-458
3. Rukiye Yıldırım, 2004, 459-517
4. Ö. Rahmi Akmaz, 2004
5. Nedim Gök, 2004
6. Nilüfer Akgül, 2005
7. Selçuk Güler, 2005
8. Raziye Geçer, 2005
9. Ercan Demir, 2005
10. Hikmet Solğun, 2005

Elbette bu kadar olmamalı, başka dönemlerde başka öğrenciler de bu konuda hocalarına yardımcı olmalıdırlar. Aramaya değer. Meraklısına önerilir.

Söz, öğrencilerin çalışmalarının hocalarına alt yapı oluşturması gibi algılanacak bir konuya gelince dağarcığımızı açmamız gerekiyor. Prof. Dr. Ali Birinci tanıdığımız, zaman zaman belli ortamlarda bir araya geldiğimiz tarih araştırmacısı bir bilim insanı. Bir yazısı dikkatimizi çekmişti. Bakalım dikkat çeken konu ne imiş, onun satırlarından aktaralım:

“İlim hayatımızda en çok görülen usulsüzlüklerden, hatta meslek zaaflarından biri de talebelerin istismarıdır. Talebelerin istismarında ilk adım onların bir müşteri ve gelir kaynağı olarak görülmeleri ve bir

kitap ticaretinin tarafı haline getirilmeleridir. Sadece, nasıl olsa almaya mecburdur düşüncesiyle, kitaplarına altın fiatı koyan üniversite hocalarının mevcudiyeti hiç de az değildir.

... En yaygın istismar usûllerinden biri de talebelere kütüphanelerde ve arşivlerde malzeme toplatmaktır.

“... Hocalar tarafından bazen yüzlerce sayfalık yazma metinlerin çeviri yazısı yaptırılan talebeler bir teşekküle bile lâıyk görülmemektedirler. Bu gibi istismarlar yeni istismarların da ilham kaynağını teşkil etmekte ve talebelerde de kendi talebelerini istismar alışkanlığı oluşturmaktadır.” (Birinci 2006: 105)

Acaba aşağıdaki başlık Sayın Birinciye desteklemekte midir?

MİLLÎ KÜTÜPHANE'DE HOCA- ÖĞRENCİ KARŞILAŞMASI...

Rahmetli Ali Berat Bey ile Ankara'da, Atatürk Kültür Merkezi'ndeyiz. O yıllardaki yeri Gazi Mustafa Kemal Bulvarı üzerinde... Ne işimiz vardı? Olsa olsa ortak imzalı Nasrettin Hoca kitabımızla ilgili olarak görüşecektik. Hiç unutamayacağımız dost İmran Baba ile görüşmemizi tamamlayıp bir taksiye atlayarak Millî Kütüphaneye geçiverdik. Benim tamamının fotokopisini alacağım kitaplar vardı. Hatta yabancı dil-

deki birinin sayfa sayısı 700'den fazla idi de ilgili görevli arkadaşımız, sayfa sayısının çokluğundan ötürü iki saat sonrasında alacağımı söyledi. Berat Bey'in de kendine göre işleri vardı. Kurum daha dijital ortama geçmemişti. Biz okuyucular eskiden olduğu gibi fiş kutularında kartları çeviriyorduk. Bu arada Berat Bey ile yan yana geliyor, işlerimizin nasıl gittiğini konuşuyorduk.

Bu arada bir genç hanım, öğrenci olmalı, yanımıza gelip selam verdi. Aaa, bu hanım bizim Selçuk'tan öğrencimiz... Hem de çok çalışkan olan öğrencilerimizden biri... Hâl hatırdan sonra orada bulunma sebebini öğreniyoruz:

“Hocam, filan hocamız ödev verdi. Âşık Ömer ile ilgili kaynakları bulacak, yazıya aktararak hocamıza iletacağız.”

Yani öğrencilerimiz, tez gibi zorunlu bir ödevin dışında başka bir iş için Ankaralara gönderiliyor.

Bir mahkeme repliğini hatırlatalım. “Başka sorumuz yok hâkim Bey.”

YEREL BASINDA BİR ÂŞIK ÖMER HABERİ

Murat Güzel Bey'i tanıdığımız var mı acaba? 18 yıl önce köşesinde iki ayrı yazı kaleme almıştı. Benim de sevdiğim bir âşık olan Ömer ile ilgili birkaç satır yazıvermiş. Bizden aktarması:

Aşık Ömer divanının Hüseyin Ayyansarayî tarafından istinsah edilen nüshasının ilk ve son sayfası (Konya Mevlânâ Müzesi Ktp., Müzelik Eserler, Envanter nr. 99)

“Ayrıca bir hocamızın da öğrencilerine Aşık Ömer divanının dağıttığını öğrendim. Bir iki yıl içinde hocamız öğrencilerini biraz daha sıkı çalıştırırsa kendi adını bir Aşık Ömer kitabı hazırlar. Biz de onun imzası altında Aşık Ömer’i okuma bahtıyarlığına erişiriz. (“Hocalarımız işin kolayını bulmuş”, Memleket 10 Mart 2008, 4)

Murat Güzel Bey’in dört ay sonraki bir yazısının bir bölümünü de nedense buraya almayı uygun buluyoruz. İşte o yazıdan satırlar:

“KOLAYCI AKADEMİSYENLERİN

RACONU BUYMUŞ!

Okurlarımız hatırlayacaklardır, epey bir süre önce “Hocalarımız işin kolayını bulmuş! şeklinde bir yazı yazarak bitirme tezi, master tezi vb. yaptırdıklarını öğrencilerinin çalışmalarını sonradan kendi isimleriyle kitaplaştıran hocalarımıza hafifçe dokundurmuştuk.

Meğer bu işin de akademik bir raconu varmış. Geçtiğimiz günlerde bir dost meclisindeki bir sohbetten edindiğim bilgilere göre, bu işi yapanlar, çok uzun vadeli hareket ederlermiş. Yaptırdıkları tezi kendi adlarıyla yayınlamak için epey bir süre

beklerler, o öğrencilerin ileriki yıllarını dikkatle takip ederler, buna göre hareket ederlermiş. Bunun için aradan en az beş sene geçmesi gerekirmiş. O yüzden bu tür bilimsel hırsızlıklar, intihaller kolay kolay göze batmazmış. Yani minareyi çalan kılıfı da hazırlarmış. (“Kolaycı akademisyenlerin raconu”, Memleket 06 Temmuz 2008, s. 4)

Şimdilik bu üç maddemizi sizlere sunmuş olduk. İlgilenenlerden de Âşık Ömer konusundaki çok özel tespitlerini yayımlamalarını bekleriz.

Bu arada üniversite hocaları, üniversite öğrencileri ve üniversite ders kitapları konusundaki şu yürek paralayıcı hatıramızı da eklemek istedik. Galiba sizler de bu yazımızdan bir ders çıkarabileceksiniz. Buyurunuz.

MURAT GÜZEL BEY’İ DOĞRULAYACAK BİR ÇALIŞMA

Ne diyordu Güzel Bey, bir bakalım: “Bu işi yapanlar, çok uzun vadeli hareket ederlermiş. Yaptırdıkları tezi kendi adlarıyla yayınlamak için epey bir süre beklerler, o öğrencilerin ileriki yıllarını dikkatle takip ederler, buna göre hareket ederlermiş. Bunun için aradan en az beş sene geçmesi gerekirmiş.”

Bakalım bu işi uygulayan var mı imiş, varsa kim imiş”

Bu konuda okuyucularımızı

kısaca aydınlatmak isteriz. Bakalım bu BEŞ yıl bekleme süresini kullanan kimmiş/kimlermiş.

Şehir, üniversite, bölüm, hatta hocanın adı hiç önemli değil. Olay, merhum Hâmid’in dediği gibi ‘ayniyle vâki.’

Öğrenciler: K. Ertürk, D. Erenoğlu, M. Yavuz, M. Yıldırım, Ş. Akdaş ve M. Aça... Bu altı öğrenci kendilerine dağıtılan bir yazmayı yeni harflerimize aktarırlar. Bunlar üçer üçer 1991 ve 1992 yıllarında bitirme tezlerini hocalarına teslim ederler. Bu tezlerden yararlanan muhterem hocaları altı tezdeki metinleri arka arkaya getirerek bir bütün metin ortaya koyar! Sanki metinleri okuyan kendisi imiş gibi bir ortam yaratır. Hocalarının bu tezlerden neredeyse, yanlışlarıyla birlikte yararlanarak hazırladığı doçentlik tezi ise 1999 yılında bilim dünyasına sunulur.

Aradan yıllar geçer, başka bir altı öğrenci bu sefer ilk gruptaki arkadaşlarının oluşturdukları metinleri değişik açılardan incelemeye görevlendirirler. İşte o yeni altılı arkadaş grubu: İ. Kural, M. Songür, X. X...., G. Şahin, A. K. Oruç ve A. Karalı. Bu öğrencilerden dördü 2000, ikisi ise 2001 yılında tezlerini teslim ederler. Hocalarının bu tezlerden öğrencilerinin yanlışlarıyla dolu çalışmalarından yola çıkarak profesörlük tezi hazırlaması ise 2004 tarihini taşımaktadır.

Gelelim Murat Güzel kardeşimize. Ne diyordu öğrenci tezlerinin Hocaların tezgâhına düşmesine: ... epey bir süre...

Bizimkilerde bu süre ilklerde yedi, sonuncusunda ise üç yıl olarak görülüyor. Ancak her iki unvanın alınmasında rapor yazan beşer profesör bu yararlanmaların bir türlü farkına varmazlar. İnsanın, ‘Acaba okumadan mı rapor yazıyorlar?’ diyesi geliyor ama diyemiyorum. Haydi onlardan vaz geçtik, bu durumun ihbarı üzerine kurulan ve üç muhteşem addan oluşan adayın üniversitesinin hocaları da mı görememişler? Görmüşler de öğrenci tezleri arasındaki ufak tefek farklarla hocayı savunup anlanması yönünde oy birliği sağlamışlardır. Bakınız, buna itiraz ederiz. Metinde geçen ve bir kadın adı olan Hind için öğrencimiz ilkökul coğrafya bilgisinden yola çıkarak Hindistan deyivermesin mi! Tabii hocası da öğrencisini kıracak değil ya, o da basmış Hindistan’ın üstüne mührü!

Şimdi soruyorum: Son üçlü muhteşem bilirkişi hey’et-i celiyesi de mi Hindistan yanlısı acaba? ‘Vay benim köse sakalım...’ diyemeyeceğim, ‘Vay benim bilim insanlarım...’ deyip noktayı koyuyorum.

Noktayı koyalım da zahmet olmadan açiverelim.

İl Halk Kitaplığı’nda bir akşam konuşmam var. Âdet olduğu üzere, konuşmanın düzenleyicisi olan arkadaşımız teşekkür ettikten sonra bir de hediye sunacak. Sundu da... Bir kitap... Aaa... Âşık Ömer kitabı... Hem de kocaman, ciltli, güzel baskılı bir kitap... Yabancı olmadığım iki ad tarafından yazılmış. “ya-

zılmış” diyorum, çünkü dış ve iç kapaklarda muharrireyn adlarının önünde ‘Hazırlayan’ benzeri bir ibare yok. Baskı tarihi 2015. Konya Büyükşehir Belediyesi’nin yayını.

Kitabı gördükten sonra kimleri hatırlamadım ki... Tez hazırlayan öğrencileri mi, Millî Kütüphane’deki kızımızı mı, Murat Güzel’i mi, kimleri kimleri hatırlamadım ki.

Karasoy-Yavuz kitabının başında bir de uzun bir yazı var: ÂŞIK ÖMER ve TÜRK EDEBİYATINDAKİ YERİ (S. 35-88). Yazımız 4-54 sayfalarda ama kitap büyük boy... Ansiklopedilerinden de büyük boy. Neredeyse 100 sayfayı bulacak bir hacimde. Yazının büyük bir bölümü Âşık Ömer’in şiirlerinden alıntılanmış. Bu telifin bu sayfalarına elbette ücret ödenmiştir. (Aşağıdaki bölümü ödenmemişse, bu açıdan değerlendiremiyorsak farklı bir hatıra olarak algılayıverelim.)

1983-2001 yılları arasında Türk Dil Kurumu’nun üç dönem (18 yıl) Bilim Kurulu Üyesi olarak görev yaptım. Son birkaç yıl içinde de hem Yürütme Kurulu Üyesi, hem de Türk Dili Dergisi Yazı Kurulu Üyesi idim.

Bu sonuncu görevimizde dergimize gelen yazıları ele alır, ya biz yazı kurulu üyeleri değerlendirirdik veya bu konuda bize yardımcı olacak olan bir kurulun üyelerine alanlarına göre havale ederdik.

Bir özel görevli arkadaşımız da her sayıdaki yazı ve şiirlerin

telif ücretlerine hesap eder, ilgililere öderdi. Bu görevli bir gün toplantı hâlinde iken 1 odamıza gelerek bir sıkıntısını aktardı:

“Sayın Başkanım (o kurulun başkanı), Yunus Emre’nin banka hesap numarasını bulamadım. Sizlerde var mı acaba?”

Şaşırmıştık. Bu arkadaşşı günümüzde adı Yunus, soyadı Emre olan birini mi soruyordu acaba? Değildi tabii. O da olaya farklı bir gözle bakıyordu. Meğer bir profesörümüz Yunus Emre’nin şiiriyle ilgili yedi buçuk sayfalık bir yazı kaleme almış, ama yazının altı sayfası hep şiir... Onun için telifin hocaya değil de âşığın adresine gönderilmesini ima ediyormuş. Evet. siz okuyucularımız bu konularda ne düşünüyorsunuz?

Sözümüzü bağlarken Konya Büyükşehir Belediyesi’nce yayımlanan devasa Âşık Ömer kitabının raportörleri/hakemleri kimlerdi acaba? Araya on yıldan uzun bir zaman girmiş, hatırlayan var mı? Vardır elbette, Ne demişti o büyük insanlarımız? Âlim unutmuş, kalem unutmamış. Yani ilgili evrak... Bizden hatırlatması, Elbette Konya’da ve ülkemizde bu konuda alanın uzmanları vardır ve biz hazırlayanları kutlayacağız da emeklerinin karşılığı olarak küçük bir teşekkürden mahrum kalan öğrencilerimize de biz teşekkür edelim. Adlarını andığımız bütün öğrencilerimiz bu kitapta görünmeyen emeklerini hoc abarına bağışlamış

olmalılar. Vesselam.

İşte Böyledir bizim Gezelevili Âşık Ömerimiz.

BİR CUMARTESİ KUŞLUĞU HATIRASI

Bir daha hatırlatayım. Ben 1939 doğumluyum. Bu tekrarın sebebi ne olabilir ki? Bir daha ben’li cümle... Ben bilgisayar kullanmasını 73 yaşında öğrendim. Yani 2012’de... Hocamı ve ortamı anlatmak uzun süreci için doğrudan o cumartesiye geçiyorum

Emekli olmadan önce bazı genç arkadaşlarımız bilgisayar işlerinde yardımcı oluyorlardı. Sağ olsunlar. Ama emekli olduktan sonra bu işleri dışarıda para karşılığı yaptırmaya başladım. Hatta tatilde iken yazdıklarımı kargo aracılığıyla Erdemli’den Konya’ya gönderiyorum. El yazım Konya’da bilgisayara aktarılıp çıktısı alınıyor ve Erdemli’ye dönüyor.

Konya’da olduğum yıllara gelince... Rampalı Çarşı’daki bir arkadaşımın iş yerine sabah erken sayılabilecek bir saatte gidiyor, farklı alandan bir yüksek lisans öğrencisi arkadaşımızla yazma işini sürdürüyoruz. Elbette o gencin emeğinin hakkını da peşin olarak ödüyoruz.

Üniversitelerin açıldığı günler... Biz ha bire yazıyoruz. Ancak dükkân sahibi dostumuz da iş yerinde, gelen müşterileriyle

ilgilileniyor. Kısacası bizim ona bir engel olacak durumumuz yok.

Bir ara bir baba kız geldiler. Babanın kıyafetinden ve başka özelliklerinden kırsal kesimden geldiği anlaşılıyor. Babanın elinde bir liste... O yıl kızına okutulacağı söylenen birinci sınıf kitaplarının listesi. Üç dakika sonra baba ile kız son derece sevinçli olarak dükkândan ayrılıyorlar. Çünkü bütün kitaplar alınmış... Belki de baba o gün memleketine dönecek.

Biz yazmaya devam ediyoruz. Ertesi cumartesi günü o kızımız yalnız geldi. Artık babasını göndermiş olmalı. Biraz mahcup bir eda ile içeriye girdi ve iş yeri sahibine şöyle deyiverdi:

“Ağabey, bu kitabı geçen hafta sizden almıştım. Ama hocamız bunun geçen yılki baskı olduğunu söyleyerek kabul etmedi, yeni baskısı varmış. Değiştirmek istiyorum.”

Dükkân sahibi ile göz göze geldik, işaret ettim ve kızımızın isteğini yerine getirerek kitabı alıp parasını geri verdik.

Kitabın adı neydi, kim veya kimler tarafından yazılmıştı, bir yıl önceki baskıyla son baskının farkı ne idi?

Şimdi siz değerli okuyucularımıza bu ortak kitapla ilgili bilgi vermemiz gerekebilir, ama vermeyeceğiz. Bilenler bilir. Ancak şu kadarını söyleyelim, o kitap o yıllarda ilimizin tek üniversitesinin bütün fakülte, bölüm ve yüksek okullarında okutuluyordu. Bir hatırlatma daha:

Kızımızın, “hocamız” dediği kişi de büyük bir ihtimalle bir okutman idi.

“Diğer taraftan araştırma görevlisi tez yapmaz teranesiyle senelerce yerine derse sokup ders ücretini profesör tarifesiyle, kuruşuna kadar alan hocaların bolluğu da ayrı bir felâkettir. En yaygın istismar usûllerinden biri de talebelere kütüphanelerde ve arşivlerde malzeme toplamaktır. Hocalar ve üstâdlar talebelerini istismar yolunda, anlatılması ve hatırlanması ızdırıp veren yollara da baş vurmaktadırlar. Bir hoca için velinimet sayılması gereken talebelerin insafsız gardiyanlar elinde kalmış müebbet mahkûm muamelesine tâbi tutulmaları inanılır gibi değildir.” (Ali Birinci, “Tarihçilikte Meslek Ahlâkı veya Ahlâksızlığın Tarihçiliği Meselesi”, Muhafazakâr Düşünce, 2 (7), Kış 2006, 77-108)

Son bir hatırlatma: Prof. Birinci’nin tarih alanında, bizim dil ve edebiyat alanında vereceğimiz, ortaya koyacağımız öyle çok örnek vardır ki... Bazı hocaların bütün sermayesinin neredeyse yüzde 75’i ya aktarma (aşırma) veya öğrencilerini işe koşmasıyla ilgilidir. Bu konuda böyle durumlar karşısında insanların veya göz yumanların, hatta adam kayıranların nasıl adlandırılacağını takdirlerinize bırakıyoruz.

Hoşça kalınız.

BİR BELDENİN HAFIZASINI YAZMAK: HUĞLU TARİHİ

Bekir
ŞAHİN

Bazı kitaplar, kapağını açtığınızda sizi bir yerleşim yerinin sokaklarına, insanlarına ve çalışma hayatına götürür. Bir kitabede kalmış sözü, bir ustanın elinde şekillenmiş mahareti, bir ailenin kuşaktan kuşağa taşıdığı hatırayı aynı çatı altında buluşturur. İsmail Usta'nın Abideleri, Kitabeleri, Tüfekçiliği ile Dünden Bugüne Huğlu Tarihi adlı eseri, bu bakımdan üzerinde durulmayı hak eden bir harika bir çalışma.

İsmail Bey'in bendenize 25 Eylül 2026 tarihinde sevgi ve saygı ifadeleriyle imzaladığı bu kitap, yerel tarihin kıymetini bir kez daha düşünmemeye vesile oldu. Bir beldeyi tanımak için kuruluş tarihini, nüfusunu ve idarî değişikliklerini öğrenmek yeterli midir? Orada yaşayan insanların kelimelerini, mesleklerini, dayanışma biçimlerini ve hatıralarını bilmeden o beldenin ruhuna ne ölçüde yaklaşabiliriz? orayı ne derece göster tanımış olursunuz

Yazma eserlerle geçen meslek hayatımda, küçük görünen bir kaydın büyük bir boş-

luğu doldurabildiğine çok defa şahit oldum. Bir vakıf kaydı, bir kitabın kenarına düşülmüş not yahut bir istinsah kaydı, geçmişin görünmeyen bir yüzünü aydınlatabilir. Yerel tarih çalışmalarında da benzer bir durum vardır. Bir mevki adı, bir ustanın hayat hikâyesi, eski bir değirmenin hatırası, zamanında kaydedildiğinde geleceğin araştırmacısı için kıymetli bir kaynağa dönüşür.

İsmail Usta'nın kitabının içindekiler bölümüne bakmak bile çalışmanın genişliğini görmeye yetiyor. Huğlu'nun tarihi ve kitabelerinden yörede kullanılan özgün sözcük ve deyimlere; sülalelerden tüfekçilik sanatına; kooperatiften belediyeye, eğitim kurumlarından spor faaliyetlerine kadar uzanan bir çerçeve kurulmuş. Böylece beldenin geçmişi, birbirini tamamlayan farklı hayat alanları üzerinden ele alınmış.

Bu yaklaşımın şehir tarihi bakımından özel bir değeri var. Şehir tarihçiliği, küçük yerleşimlerin tecrübelerine kulak verdiğinde derinleşir.

Konya'nın hafızasında Huçlu'nun da kendine mahsus bir yeri vardır. Bu yeri anlamak, üretimin gündelik hayatı nasıl biçimlendirdiğini, meslek bilgisinin nasıl aktarıldığını ve ortak emeğin hangi kurumlarda karşılık bulduğunu araştırmayı gerektirir.

Kitabın tüfekçilik sanatına ayırdığı bölümleri bu gözle

değerlendirmek gerekir. Bir zanaatın tarihi, aynı zamanda insanın malzemeye kurduğu ilişkinin tarihidir. El becerisi, dikkat, sabır ve tecrübe zamanla ortak bir birikim meydana getirir. Bu birikimin ustalarla, ailelerle ve kurumlarla birlikte kayda geçirilmesi, üretim tarihinin insan unsurunu görünür kılar. Huçlu Av Tüfekleri Kooperatifinin ku-

ruluşuna ve gelişimine ayrılan başlıklar da bu açıdan, bel-
denin iktisadî ve toplumsal
hayatını birlikte düşünmeye
imkân veriyor.

Benim özellikle önemsemi-
ğim başlıklardan biri, Huğ-
lu'da kullanılan özgün sözcük
ve deyimler oldu. Dil, bir yer-
leşim yerinin en canlı arşivi-
dir. İnsanların işi nasıl adlan-
dırdığı, birbirine nasıl seslen-
diği, sevincini ve sitemini
hangi ifadelerle anlattığı, ya-
şama biçiminin izlerini taşır.
Yerel kelimelerin derlenmesi,
gelecekte dil, kültür ve günde-
lik hayat üzerine yapılacak
araştırmalara malzeme ka-
zandırır.

Aynı şekilde mevki adları,
sülaleler ve belde de iz bırakan
şahsiyetler de hafızanın
önemli taşıyıcılarıdır. Bir yer
adının unutulması, bazen o
yere bağlı hikâyelerin de kay-
bolması demektir. Bir ustanın
adının kayda geçmesi ise eme-
ğinin sonraki kuşaklar tara-
fından tanınmasına vesile
olur. Tarihin insana yaklaşan
tarafı biraz da burada belirir.

İsmail Usta, önsözünde İb-
rahim Hakkı Konyalı'nın
Huğlu araştırmasına ve önce-
ki çalışmalara değiniyor. Bu,
yerel tarih yazımının devam-
lılığı açısından anlamlıdır.
Her çalışma, kendisinden
önce toplanmış bilgiyi yeni-
den değerlendirme ve ona

yeni malzeme ekleme sorum-
luluğu taşır. Huğlu'nun tek-
nik ve idarî hayatında görev
almış bir kişinin bu birikimi
derlemeye yönelmesi de araş-
tırmaya içeriden bir bakış ka-
zandırıyor.

Elbette hatıralar, kuruluş
anlatıları ve geçmişe ilişkin ri-
vayetler, araştırmalarda kay-
naklarıyla birlikte değerlendiril-
melidir. Bu tür kitapların
verimli taraflarından biri de
yeni sorular doğurmalarıdır.
Derlenen bilgi, arşiv belgele-
riyle karşılaştırılacak, farklı
tanıklıklarla zenginleşecek ve
sonraki araştırmalara başlan-
gıç teşkil edecektir.

İsmail Usta'nın genç nesil-
lerin atalarını ve emeği geçen
insanları hatırlaması yönün-
deki temennisi, kitabın asıl
niyetini açıkça ifade ediyor.
Bu niyet, kültürel bir sorum-
luluğun ifadesidir.

Huğlu Tarihi, bir beldenin
kendisini gelecek kuşaklara
anlatma çabası olarak kıy-
metlidir. İsmail Usta'yı bu
emeğinden dolayı tebrik edi-
yorum. Dilerim başka belde-
lerimizde de insanı, dili, zana-
atı ve kurumları birlikte ele
alan çalışmalar çoğalır. Çünkü
bir yerin hafızası yazıya geçti-
ğinde, onu tanıyacak ve koru-
yacak insanların eline de bir
anahtar verilmiş olur.

Ahmet
KUŞ

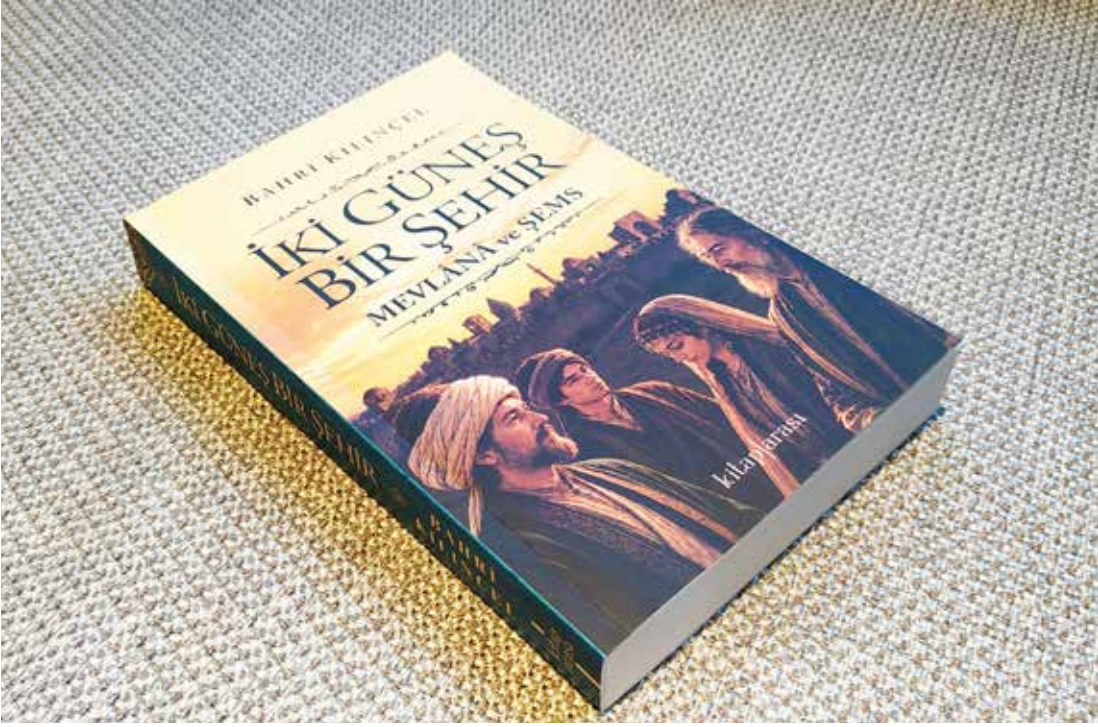

İKİ GÜNEŞ BİR ŞEHİR

Yazar Bahri Kılınçel'in "İki Güneş Bir Şehir - Mevlâna ve Şems" adlı romanı Temmuz 2026 tarihinde Kitaparası Yayınevi tarafından yayımlandı. Aslen Afyonkarahisar'ın Dinar ilçesinin Okçular köyünden olan Bahri Bey, Konya'da yaşıyor. Emekli astsubay olan Bahri Kılınçel'in Yeni Meram, Pusula ve Anadolu'da Bugün gazetelerinde yazıları yayımlanmıştır. Konya Aydınlar Ocağı, Türk Ocağı, Atatürkçü Düşünce Derneği, Hisder ve Türkiye Emekli Astsubaylar Derneği gibi sivil toplum kuruluşlarında "Sarıkamış Dramı", "Terörle Mücadele", "Enver Paşa", "Sovyet Devrimi", "Nazım Hikmet" gibi çeşitli konularda konferanslar veren Kılınçel aynı zamanda iyi bir Konya sevdalısıdır. Doğduğu köyü anlattığı "Anadolu'da Bir Türkmen Köyü - Okçular" adlı ilk kitabı ise 2020 yılında yayımlanmıştır. Yaşadığı toplumu sosyal, ekonomik ve kültürel açıdan daha iyi bir yerde görme isteğiyle düşünen, konuşan ve yazan bir aydın olan Bahri Kılınçel hâlen Konya Olay Tv'de "Bugüne Bir Bakış" adlı kültür ve sanat programını hazırlamaktadır.

Roman birçok edebî türe na-

zaran daha fazla zorlukları olan bir alan olduğu için bendeniz bir roman yazmayı göze alamıyorum ama iyi bir roman okuyucusu olduğumu söyleyebilirim. Yaşanmış olay ve şahıslar üzerine kurgulanmış romanlara nedense ihtiyatlı yaklaşırım. Roman bir edebî tür olarak her ne kadar mutlak gerçeklik üzerine kurgulanmasa da kendi adıma kahramanların sorumluluğunu üzerime almamak için tarihî romanlara daha özenle yaklaşırım. Bir gün bir roman yazacak olsam bu roman tarihî olaylar ve şahsiyetlerle ilgili olmaz herhalde... Ama bir yazar olarak böyle düşünmeme rağmen tarihî romanları kaleme alan yazarlara da gıpta ederim çünkü bana göre onlar böylesine çok su götüren bir alana girdikleri ve cesaretli oldukları için her türlü takdiri hak ederler. Üstelik bu roman, hakkında çok şey yazılmış, geniş kitlelerin sevgisini kazanmış, bendenizin de çok sevdiği Mevlâna Celaleddin Rumî gibi bir mutasavvıfla ilgilirse merakım ve heyecanım daha da artar. Saygıdeğer dostum Bahri Bey yeni romanının yayımlandığını sosyal medya hesaplarından duyurduğu zaman acaba nasıl bir roman diye

merak etmeye başlamıştım. Sağ olsun kitabı bana da hediye etti. Elimde okunmayı bekleyen onlarca kitap olmasına rağmen “İki Güneş Bir Şehir - Mevlâna ve Şems” kitabını hemen okumaya başladım ve kitap çok akıcı bir üslupla yazıldığı için kısa sürede bitirdim. Hakkında bir yazı yazacağım için okurken bazı notlar aldım ve o notlardan yola çıkarak okumakta olduğunuz bu değerlendirme yazısını kaleme aldım.

Öncelikle romanın kültür dünyamız için hayırlara vesile olmasını diliyorum. İnşallah okuyucusu çok olur, daha başka baskıları da yapılır, hatta başka dillere de çevrilir. Bahri Bey’i tebrik ediyorum, aradan asırlar geçtiği için söz konusu dönemle ilgili pek fazla yazılı kaynak olmamasına rağmen Mevlâna ve Şems arasındaki

ilişkiyi, dönemin Konya’sını ve Mevleviliğin zaman içerisindeki gelişimini tarihî gerçeklere büyük oranda sadık kalarak, bir bütünlük içerisinde ele almış ve ortaya sürükleyici bir eser çıkarmıştır. Tarihle ilgilenenlerin de yakından bildiği gibi olayların geçtiği Anadolu Selçuklu Dönemi’yle ilgili başta menâkıpnameler olmak üzere seyahatnameler, Selçuknameler ve vakfiyeler gibi az sayıda yazılı kaynak vardır. Tabii romanın baş kahramanları oldukları için Mevlâna Celâleddin Rumi’nin “Mesnevi”, “Divan-ı Kebir”, “Fih-i Mâ-Fih”, “Mecâlis-i Seb’a” ve “Mektubat” adlı kitapları ve Şems-i Tebrizi’nin “Makâlât”ı temel başvuru kaynaklarıdır. Mevlevilik konusunda en temel eserlerden olan Ahmed Eflakî’nin “Menâkıbü’l-ârifin” adlı kitabı ve Feridun Sipehsalar’ın “Risâ-

le-i Sipehsalar be Menakıb-ı Hazreti Hüdâvendigâr” adlı kitabı ise Bahri Bey’in romanına kaynaklık teşkil eden temel eserlerdir. Sultan Veled’in “İbtidâ-nâme” adlı eseri de dönemin en önemli yazılı kaynaklarından biridir.

Mevlâna’nın ailesinin Belh şehrinden başlayıp Tebriz, Nişabur, Bağdat, Mekte, Şam, Malatya, Erzincan, Karaman gibi kadim şehirlerle devam eden ve Konya’da son bulan yolculuğuyla başlayan roman tarihî akış içerisinde Mevlâna’nın Konya’da hayata veda ettiği döneme kadar devam eder. Belh’in tanınmış âlimle-

rinden olan babası Ba-haeddin Veled’in önderliğinde gerçekleştirilen bu uzun ve yorucu yolculuk bütün aile fertleri gibi küçük Muhammed Celaleddin için de farklı bir hayat tecrübesi olmuş ve yolculuk sırasında yeni şehirlerin yanı sıra yeni insanları da tanıma fırsatı bulmuştur. Asıl gerekçelerinden biri Belh’e yaklaşan Moğol tehlikesi olsa da aileyi hicrete mecbur bırakan başka sebepler de vardır. Bahri Bey, Mevlâna’nın ailesiyle birlikte Türkistan topraklarında başlayan; İran ve Arap coğrafyasında devam eden bu yolculuk sürecini, şehirleri, karşılaştıkları ilim adamlarını ve sosyal

hadiseleri tarihî gerçeklere sadık kalarak ustaca anlatmıştır. Özellikle romanın satır aralarında ailenin geçtiği şehirlerin, kasabaların, köylerin coğrafi ve içtimai durumları hakkında da çok güzel bilgilere yer verilmiştir.

Romanın ana kahramanları olan Mevlâna ve Şems toplumumuzda çok tanınan tarihî şahsiyetler olduğu için aslında bu konuda kalem oynatmak ve Mevlevilik gibi geniş kesimlere mal olmuş bir konuda yeni bir eser ortaya koymak büyük cesaret ister. Konu hakkındaki önyargılar ve yanlış bilinen hu-

suslar ise işin diğer bir boyutudur. Bahri Bey bu önyargıların girdabına kendini kaptırmadan Mevlâna ve Şems'in karşılaşmalarını, zaman içerisinde gelişen dostluklarını ve ayrılıklarını ustaca anlatmış ve bu bakış açısı romanı daha da akıcı ve sürükleyici bir hâle getirmiştir. Her ne kadar Şems-i Tebrizî hakkında bazı şeyler bilinse de bence Şems hâlâ gizemini korumaktadır. Ama eldeki kaynaklara göre Bahri Bey, Mevlâna ve Şems'in arasındaki dostluğu, ilmî münasebetleri, ayrılık acısını ustaca anlatmıştır. Bu anlatım sırasında dönemin Konya'sını, Mevlâna'nın dostlarını, Selçuklu sarayını, ulemayı ve toplumu da olanca gerçekliğiyle tasvir etmiştir.

Mevlâna Celaleddin Rumî'nin vefatıyla son bulan romanın özellikle son sayfalarında Mevlâna'nın Sille'deki Rumlarla, Hristiyan ve Musevî din adamlarıyla münasebetlerinden de bahsedilmiştir. Tabii romana konu olan dönemde Anadolu Selçuklu başkenti olan Konya bölgenin kozmopolit şehirlerinden biridir. Şehirde Müslümanlar haricinde başka dinlere mensup insanlar da yaşamaktadır. Hatta önemli kervan yolları üzerinde yer alan Konya o dönemde ticarî olarak da son derece hareketli bir şehirdir. Şehir doğudan, batıdan, güneyden ve kuzeyden yola çıkan ticaret kervanlarının önemli uğrak noktalarından biridir. Kervanlarla gelen farklı inançlara mensup tüccarlar da dönemin renkli kişiliklerinden

liklerindendir. Ticaretin yanı sıra Anadolu Selçuklu Dönemi'nde inşa edilen medrese, zaviye, hanıkah ve tekkeler sayesinde Konya önemli bir ilim merkezidir. Şehirde ilim ve ticaret gibi sanat da çok gelişmiştir. Selçuklu sarayı Türkistan'ın ve Arap coğrafyasının en gözde mimar ve sanatçıları Konya'ya davet etmiştir. Ayrıca sultan, Konya'yı İslam dünyasının gözde ilim merkezlerinden biri yapmak için farklı şehirlerden âlimleri şehre davet etmiştir. Zaten Bahaeddin Velled'i Belh'ten hicret ederken bu yöne sevk eden saiklerden biri de budur.

Tabii romandaki her şeyi burada anlatırsak sizlere okuyacak bir şey kalmaz. Onun için yazımızı birkaç hususa daha değinerek tamamlayacağız. Ben ilk romanı olmasına rağmen Bahri Bey'i tarihî roman konusunda başarılı buluyorum. Roman akıcı üslubu, tarihî olaylara büyük oranda sadık kalması sebebiyle okuyucuyu kendine bağlıyor. Yazar sade ve anlaşılır bir dil kullandığı için kitabı okumaya başlayınca elinizden bırakmak istemiyorsunuz ama imla kurallarıyla ilgili sıkıntılar romanın tamamında fark ediliyor. Kanaatimizce yazım yanlışları romana getirilebilecek eleştirilerin başında yer alıyor. Keşke kitap baskıya girmeden önce Türk dilini iyi bilen bir editör tarafından okunsaydı. İnşallah bu konu kitabın daha sonraki baskılarında halledilir. Çünkü bir kitapta anlatım dili kadar

imla kuralları da önemlidir.

Mevlâna ve Şems merkezinde, olayların geçtiği dönemde Konya mimari açıdan oldukça mamur bir şehirdir. Şehrin etrafı dış kale ve iç kaleyle çevrilidir. Saray ve Ulu Cami ise günümüzde Alâeddin Tepesi adıyla bilinen yerdedir. Karatay Medresesi ve İnce Minareli Medrese de o dönemin abidevî yapılarındandır. Bahri Bey iki yapıdan da kitabın son sayfalarında bahsetmiştir. Keşke bu önemli iki medreseyi sona bırakmayıp romanın akışı içerisinde uygun olan bölümlerde anlatsaymış. Özellikle Mevlâna'nın hayatında da yeri olan Karatay Medresesi kitabın daha önceki bölümlerinde yer almalıydı. Bu arada Mevlâna'nın evi ve medresesi de buraya yakın bir yerde, günümüzde Emir Seyfeddin Karasungur Kümbetinin bulunduğu alanda yer alıyordu. Yazarın genellikle "İplikçi Medresesi" adıyla zikrettiği medresenin o dönemdeki adı ise "Altunaba Medresesi" idi.

Önemli hususlardan biri de İnce Minareli Medrese ile ilgilidir. Kitabın 374-379. Sayfaları arasında anlatılan, medresenin iki şerefeli minaresinin yıkılışıyla ilgili bazı satırlar ise tarihî gerçeklikle bağdaşmamaktadır. İnce Minareli Medrese'nin minaresi romanda bahsedildiği gibi Mevlâna'nın yaşadığı dönemde değil asırlar sonra yıkılmıştır. Minare 1901 yılında yıldırım düşmesi sonucunda yıkılmıştır. Kitabın bu bölümü

tekrar gözden geçirilerek yenilenmelidir.

Sonuç olarak ufak tefek kusur her kitapta olur. Yukarıda bahsettiğimiz hususlar halledilebilecek konulardır. Yazarın ilk romanı olmasına rağmen "İki Güneş Bir Şehir - Mevlâna ve Şems" hem edebi yönden hem de kurgu olarak başarılı bir kitap. Bu güzel roman için dostum Bahri Kılınçel'i tebrik ediyorum. Bahri Bey çoğu emekli gibi bir köşeye çekilip kendini hayattan soyutlamayıp düşünmeye, üretmeye, okumaya, araştırmaya ve yazmaya devam etmektedir. Doğduğu köyü anlattığı "Anadolu'da Bir Türkmen Köyü - Okçular" adlı kitabı da güzel bir eserdi. Ben bu kitapların devamının geleceğini tahmin ediyorum. Bahri Bey'e buradan naçizane bir tavsiyede bulunmak istiyorum. İkinci romanında "Hacı Bektaş-ı Veli"yi konu edinebilir. Ben aynı "Mevlâna ve Şems" gibi "Hacı Bektaş-ı Veli"yi de son derece akıcı bir üslupla anlatabileceğini düşünüyorum. Buradan bir de kitapla ilgili temenni de bulunalım. Sinema sanatıyla ilgilenen dostlarımız Bahri Bey'in Mevlâna ve Şems'le ilgili romanı güzel bir dizinin ya da uzun metrajlı filmin senaryosuna kaynaklık edebilir. Son olarak edebiyatımıza kazandırdığı bu kayda değer eser için Bahri Kılınçel'e teşekkürlerimi sunar-ken kitabın okurunun bol olmasını temenni ediyorum.